

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องความรู้และทัศนคติของข้าราชการไทยในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัวในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามถามข้าราชการที่เป็นตัวอย่าง และดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายหรือหน่วยตัวอย่างในครั้งนี้อยู่ที่บุคคลที่รับราชการทั้งเพศชายและหญิงที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม และทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีพื้นที่ทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล

2.2 ขนาดของตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของตัวอย่างอาศัยทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีเกี่ยวกับการแจกแจงปกติ (normal distribution) ซึ่งขนาดตัวอย่างที่ได้ขึ้นอยู่กับ ระดับความเชื่อมั่น กับ ค่าความคลาดเคลื่อน (error) ที่ผู้วิจัยยอมให้เกิด ถ้าระดับความเชื่อมั่นมีค่าสูงหรือมีความคลาดเคลื่อนต่ำ ขนาดของตัวอย่าง (sample size) จะมีค่าใหญ่ และความแม่นยำ (accuracy) จะสูง

การกำหนดขนาดของตัวอย่างในการศึกษานี้ มีวิธีการคำนวณหาตัวอย่างดังนี้ (วัฒนาสุนทรชัย, 2542: 36-41) คือ ใช้วิธีคำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสูตร

$$n = \frac{NZ^2}{Nr^2 + Z^2}$$

- เมื่อ
- N = ขนาดของประชากร
 - n = ขนาดของตัวอย่าง
 - Z = คะแนนมาตรฐาน = $[\bar{X} - \mu = Z\sigma \bar{X}]$
 - σ = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร
 - E = ค่าความคลาดเคลื่อน
 - r = ค่าเบี่ยงเบนทางประชากร
 - α = ระดับนัยสำคัญ

เนื่องจากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยทั่วไปมักจะไม่ทราบค่าความแปรปรวน (σ หรือ p) ในกรณีนี้อาจใช้ค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับค่าร้อยละของค่าเบี่ยงเบนทางประชากรแทน นั่นคือ ถ้าให้ค่าคลาดเคลื่อน (E) เท่ากับร้อยละของค่าเบี่ยงเบนทางประชากร (r) จะได้ ($E = r$) และเมื่อนำไปแทนค่าคำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสูตรข้างต้น เช่น ถ้า $N=1,000$ Z =ค่า Z จากตาราง Z เมื่อ $\alpha = 0.05$ ซึ่งจะมีค่า = 1.96 และ $r= 5\%$ แล้ว

$$n = \frac{1,000 (1.96)^2}{1,000 (0.05)^2 + (1.96)^2}$$

$$= 605.78 \text{ หรือประมาณ } 606 \text{ คน}$$

แต่เนื่องจากข้าราชการทั้งหมดที่ทำงานในพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครมีมากกว่า 200,000 คน เมื่อแทนค่า N จากสูตรข้างต้นด้วยค่าคลาดเคลื่อนตัวเดียวกันแล้ว จะได้ขนาดตัวอย่างถึง 1,537 คน ซึ่งสำหรับในงานวิทยานิพนธ์นี้แล้ว เป็นขนาดที่ใหญ่เกินไป แต่เมื่อแทนค่า N ด้วย ∞ (ค่าไม่จำกัด) และกำหนดให้ช่วงความเชื่อมั่นเท่ากับ 99 % (Z จากตารางมีค่า =2.58 ถ้า $\alpha= 0.01$) ค่าความคลาดเคลื่อน (E) เท่ากับร้อยละของค่าเบี่ยงเบนทางประชากร (r) จะได้ (E หรือ $r = 10\%$) แล้วแทนค่าจากสูตร

$$n = \frac{\infty (2.58)^2}{\infty (0.10)^2 + (2.58)^2}$$

$$= 666 \text{ คน}$$

เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างประมาณ 670 คน ผู้วิจัยจึงได้ตั้งเป้าหมายไว้หน่วยงานละ 55 ตัวอย่าง จากทั้งหมด 15 หน่วยงาน (55×15) = 825 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตามมีตัวอย่างที่ตอบคำถามไม่ครบถ้วนหรือไม่ส่งแบบสอบถามคืนประมาณ 145 ตัวอย่าง (ร้อยละ 18) ทำให้การเก็บข้อมูลครั้งนี้ได้ 680 ตัวอย่าง

2.3 วิธีเลือกตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) โดยได้กระทรวงที่เป็นตัวอย่าง 13 กระทรวง 1 ทบวง และ 1 สำนัก รวมทั้งหมดเป็น 15 หน่วยงาน ซึ่งมีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใกล้เคียงได้ประชากรตัวอย่างทั้งสิ้น 680 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกตัวอย่างคน ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 1

ขั้นตอนที่ 1 ในระดับกระทรวง ทบวง และสำนัก ได้ประสานงานกับสำนักงานปลัด ซึ่งเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานของแต่ละกระทรวง ทบวง เพื่อเลือก กรม สำนัก หรือกองในสำนักงานปลัดนั้น ๆ ขึ้นมา สำนัก โดยการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากเงื่อนไขว่าทางฝ่ายการเจ้าหน้าที่ของแต่ละกระทรวง ทบวง จะเป็นผู้ประสานงานอำนวยความสะดวกให้ ว่า กรม กอง หรือสำนักใด จะให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามได้

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบกำหนดส่วน(quota sampling) โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าแต่ละกระทรวง ทบวง หรือสำนัก จะมีผู้ตอบคำถามประมาณ 55 ตัวอย่าง จากนั้นก็ได้แจกแบบสอบถามไปตามแต่ละกรม กองนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (accident sampling) โดยมีเงื่อนไขการสุ่มตัวอย่างคือ เลือกประชากรตัวอย่างจากราชการที่สะดวกและเต็มใจที่จะรับแบบสอบถามในขณะนั้น และผู้วิจัยจะทิ้งแบบสอบถามไว้ประมาณ 2 สัปดาห์ จากนั้นจึงไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามภายหลัง

ตารางที่ 1 จำนวนข้าราชการจากหน่วยงานที่เป็นตัวอย่าง จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	จำนวนตัวอย่าง(คน)
1. สำนักนายกรัฐมนตรี	50
2. กระทรวงกลาโหม	49
3. กระทรวงการคลัง	48
4. กระทรวงการต่างประเทศ	37
5. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	46
6. กระทรวงคมนาคม	46
7. กระทรวงพาณิชย์	40
8. กระทรวงมหาดไทย	44
9. กระทรวงยุติธรรม	44
10. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	37
11. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม	48
12. กระทรวงศึกษาธิการ	50
13. กระทรวงสาธารณสุข	42
14. กระทรวงอุตสาหกรรม	45
15. ทบวงมหาวิทยาลัย	54
รวม	680

2.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาความรู้และทัศนคติของข้าราชการในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัวในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งดำเนินการในช่วงเดือนธันวาคม 2544-เดือนกุมภาพันธ์ 2545 เก็บข้อมูลด้วยการให้ประชากรตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยที่ผู้ตกเป็นตัวอย่างคือข้าราชการที่รับราชการอยู่ระหว่างปี พ.ศ.2544 - กุมภาพันธ์ 2545 สังกัดกระทรวง ทบวง สำนัก ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใกล้เคียงเท่านั้น สำหรับประเด็นเรื่องสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัวที่นำเข้ามาศึกษาในครั้งนี้ ครอบคลุมทั้งหมด 3 ประเด็นด้วยกัน คือ ประเด็นของการสมรส (ได้แก่การหมั้น เงื่อนไขของการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ความเป็นโมฆะของการสมรส และการสิ้นสุดของการสมรส) ประเด็นของบิดามารดากับบุตร (ได้แก่บิดามารดา สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ความปกครอง และบุตรบุญธรรม) และประเด็นของค่าอุปการะเลี้ยงดู โดยเนื้อหากฎหมายครอบครัวที่นำมาทดสอบความรู้

ข้าราชการในครั้งนี้เป็นฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบัน(พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 มีผลใช้บังคับเมื่อ วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2533)

2.5 ข้อจำกัดของการศึกษา

การสุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ มิได้เป็นไปตามหลักของความน่าจะเป็น จึงถือว่าตัวอย่างในงานวิจัยนี้ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ดีพอ

2.6 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาความรู้และทัศนคติของข้าราชการในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัวในครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายครอบครัวฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบัน แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้มี 8 ส่วน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเติมคำ และแบบตรวจรายการ (check list) ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับอายุ เพศ สถานภาพสมรสของผู้ตอบและของบิดามารดา การศึกษา สาขาวิชาการศึกษา บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยในครอบครัว ระยะเวลารับราชการ ระดับตำแหน่งราชการ รายได้ประจำและรายได้ครอบครัว จังหวัดที่อาศัย ระยะเวลาที่ผู้ตอบอาศัยอยู่ในจังหวัดดังกล่าว

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือกับบุคคลอื่นในสังคม ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันบ่อยครั้งภายในครอบครัว หรือกับบุคคลอื่นในสังคม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนย่อยคือ

- ระดับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (สำหรับผู้ตอบที่อาศัยในบ้านที่มีสมาชิกครอบครัวอยู่ร่วมด้วยเท่านั้น)
- ระดับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม (สำหรับผู้ตอบที่อาศัยอยู่คนเดียวในบ้านเท่านั้น)

ตัวแปรชุดนี้ ต่อมามิได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ เนื่องจากมีปัญหาด้านการกระจายตัวของข้อมูล

ส่วนที่ 3 ทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทและการกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การทำงาน อาชีพ การเลี้ยงดูบุตร การทำงานบ้าน เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ทัศนคติต่อการสมรส ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการสมรสในด้านต่างๆ ได้แก่ การคบเพื่อนต่างเพศ การขอความยินยอมจากผู้ปกครอง อายุที่เหมาะสมต่อการสมรส การครองตนเป็นโสด การหย่าร้าง เป็นต้น

ส่วนที่ 5 การตัดสินใจเรื่องสำคัญภายในครอบครัว ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับบุคคลที่ตัดสินใจเรื่องสำคัญภายในครอบครัว ในด้านต่างๆ ได้แก่ การจัดการทรัพย์สิน การปกครองสมาชิกในครอบครัว การคบเพื่อนต่างเพศของบุตร การดูแลงานบ้าน การเลือกคู่ครองบุตร การให้การศึกษาบุตร เป็นต้น

ส่วนที่ 6 การรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความถี่ในการรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ แผ่นพับ เป็นต้น

ส่วนที่ 7 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ ความรู้ด้านสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว ในประเด็นเกี่ยวกับการสมรส ประเด็นเกี่ยวกับบิดามารดากับบุตร และประเด็นเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู

ส่วนที่ 8 ทศนคติเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ ทศนคติด้านสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว ในประเด็นเกี่ยวกับการสมรส ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตร และประเด็นเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู

2.7 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยอิงกฎหมายครอบครัวไทยฉบับที่บังคับใช้ปัจจุบัน ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำไปทดสอบ (pre-test) กับกลุ่มข้าราชการที่มีได้เป็นตัวอย่าง คือข้าราชการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจำนวน 20 ราย จากนั้นจึงปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

2.8 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การศึกษาความรู้และทัศนคติของข้าราชการในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนดังนี้คือ

2.8.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปนั้น ในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงกลุ่ม (categorical data) นำเสนอข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และอัตราร้อยละ และในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงตัวเลข หรือข้อมูลต่อเนื่อง (numerical data หรือ continuous data) นำเสนอข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด เป็นต้น สำหรับตัวแปรจำนวนหนึ่งซึ่งได้จากชุดคำถามที่ประกอบขึ้นจากหลายคำถาม (คือทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ ทัศนคติต่อการสมรส ความสนใจในข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจเรื่องสำคัญภายในครอบครัว และระดับความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือกับบุคคลอื่นในสังคม) จำเป็นที่จะต้องแปลงข้อมูลเป็นดัชนีที่สามารถแบ่งระดับความแตกต่างได้ 3 ระดับ เพื่อการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการแบ่ง กล่าวคือพิจารณาการแจกแจงของข้อมูลให้ใกล้เคียงกับการแจกแจงปกติ (normal distribution)

2.8.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.8.2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสองตัวแปร (bivariate analysis) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย (simple regression analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

เชิงปริมาณสองตัว คือตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด โดยอยู่บนพื้นฐานของสมการถดถอยเชิงเส้นเพื่อทำนายค่าตัวแปรตามจากการทราบค่าตัวแปรอิสระ นอกจากนี้ยังสามารถระบุทิศทางของความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่

2.8.2.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression analysis หรือ MRA) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัวพร้อมๆ กันว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ดีเพียงใด พร้อมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระทั้งก่อนและหลังการควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะใช้การวิเคราะห์การถดถอย ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย เพื่อมิให้เกิดความคลื่อนคลาดและขาดความน่าเชื่อถือ ผลการตรวจสอบพบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย ดังปรากฏอยู่ในบทถัดไป

2.9 นิยามศัพท์

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

ข้าราชการ หมายถึง บุคคลชาวไทย ที่ทำงานและรับเงินเดือนจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ไม่รวมถึงลูกจ้างชั่วคราว หรือลูกจ้างประจำ

2.10 นิยามตัวแปรและการสร้างดัชนี

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระทั้งหมด 15 ตัว และตัวแปรตาม 2 ตัว นำมาสร้างแบบสอบถามและได้ขออนุญาตนำข้อคำถามบางส่วนมาจากรายงานการวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนคติและค่านิยมของสตรีไทยเกี่ยวกับการสมรส” ของรองศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2529 มาใช้ในแบบสอบถามในส่วนที่ 3 (ทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ) และส่วนที่ 4 (ทัศนคติต่อการสมรส) ของการวิจัยนี้ การนิยามตัวแปรมีดังนี้ คือ

2.10.1 เพศ แบ่งเป็น 2 เพศ คือ เพศหญิง และเพศชาย

2.10.2 สถานภาพสมรส แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. โสด
2. สมรส
3. ม่าย หรือหย่าร้าง

2.10.3 อายุปัจจุบัน หมายถึงอายุเต็มของหน่วยตัวอย่าง

2.10.4 ระยะเวลาที่อาศัยในกทม. และเขตปริมณฑล หมายถึง จำนวนปีที่หน่วยตัวอย่างพำนักอาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล (ได้แก่จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครปฐมและจังหวัดสมุทรสาคร)

2.10.5 รายได้ส่วนตัวต่อเดือน หมายถึงรายได้ประจำที่ได้รับต่อเดือนของหน่วยตัวอย่าง (รวมเงินประจำตำแหน่ง) แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้ (กำหนดจากตารางเทียบชั้นเงินเดือนแต่ละอันดับ) คือ

1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 8,690 บาท
2. 8,691 บาท - 19,740 บาท
3. 19,741 บาท ขึ้นไป

2.10.6 รายได้ครอบครัวต่อเดือน หมายถึงรายได้รวมต่อเดือนของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนของหน่วยตัวอย่าง แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้ คือ

1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท
2. 25,001-50,000 บาท
3. 50,001 บาทขึ้นไป

2.10.7 ระดับการศึกษาของหน่วยตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ คือ

1. ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี
2. ปริญญาตรี
3. สูงกว่าระดับปริญญาตรี

2.10.8 สาขาวิชาที่จบการศึกษา หมายถึงสาขาวิชาที่หน่วยตัวอย่างได้จบการศึกษา สำหรับผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เช่น ปวช. ปวส. หรือ ปวท. (ด้านบริหารธุรกิจ) ระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป็น 15 กลุ่มตามแนวทาง ISCED (International Standard Classification of Education) (กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย, 2538: 241) จากนั้นได้นำมาจัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์
2. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์
3. กลุ่มสาขาวิชาศิลปศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

สำหรับผู้จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และระบุว่าจบการศึกษาเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มที่ 4 คือ

4. กลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.10.9 ระยะเวลาที่รับราชการ หมายถึงจำนวนปีที่หน่วยตัวอย่างเริ่มบรรจุเข้ารับราชการ นับถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี
2. 10-29 ปี
3. 30 ปี ขึ้นไป

2.10.10 ทศคณิตต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับข้อคำถามเรื่องการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศของหน่วยตัวอย่าง จากการตอบแบบสอบถาม ระดับของการวัดตัวแปรนี้เป็นมาตราแบบอันตรภาค (interval scale) ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถามที่ถามว่า “ท่านมีทัศนคติอย่างไรบ้างต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ” ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามย่อยจำนวนทั้งหมด 12 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงลบ 11 ข้อ ข้อคำถามเชิงบวก 1 ข้อ (ข้อ 1.3 จากส่วนที่ 3 ของแบบสอบถาม) โดยใช้ข้อคำถามแบบมี 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ การให้คะแนนข้อย่อยมีดังนี้

ข้อคำถามทางบวก	ข้อคำถามทางลบ	คะแนน
เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ	ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ	0
ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	0

ดังนั้น มาตรวัดทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 12 คะแนน จากนั้นได้นำคะแนนทั้งหมดมารวมกัน สร้างดัชนีได้ ดังนี้ คือ

- 0-7 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงลบต่อการแบ่งบทบาทและการกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ คือ มีความคิดหรือความเชื่อในระบบชายเป็นใหญ่ค่อนข้างสูงหรือให้การยอมรับเรื่องความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงในระดับต่ำ (ในด้านครอบครัว สังคม หน้าที่การงาน เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น)
- 8-9 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงเป็นกลางต่อการแบ่งบทบาทและการกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ คือ มีความคิดหรือความเชื่อในระบบชายเป็นใหญ่หรือให้การยอมรับเรื่องความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงในระดับปานกลาง
- 10-12 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงบวกต่อการแบ่งบทบาทและการกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ คือ มีความคิดหรือความเชื่อในระบบชายเป็นใหญ่ในระดับต่ำหรือให้การยอมรับเรื่องความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงในระดับสูง

2.10.11 ทศนคติต่อการสมรส หมายถึงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในเชิงบวกหรือเชิงลบเกี่ยวกับการสมรส ระดับของการวัดตัวแปรนี้เป็นมาตรแบบอันตรภาค (interval scale) ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนที่ 4 ของแบบสอบถามที่ถามว่า “ท่านมีทัศนคติในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร” ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามย่อยจำนวนทั้งหมด 15 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงลบ 13 ข้อ ข้อคำถามเชิงบวก 2 ข้อ (ข้อ 1.8 และข้อ 1.9 จากส่วนที่ 4 ของแบบสอบถาม) โดยใช้ข้อคำถามแบบมี 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ การให้คะแนนข้อย่อยมีดังนี้

ข้อคำถามทางบวก	ข้อคำถามทางลบ	คะแนน
เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ	ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ	0
ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	0

ดังนั้น มาตรวัดทัศนคติต่อการสมรส จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน จากนั้นได้นำคะแนนทั้งหมดมารวมกัน สร้างดัชนีได้ ดังนี้ คือ

- 0-4 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงลบต่อการสมรส กล่าวคือ มีความคิดหรือความเชื่อว่าการครองตนเป็นโสดว่าดีกว่าการใช้ชีวิตคู่
- 5-6 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงเป็นกลางต่อการสมรส คือ เห็นด้วยว่าการใช้ชีวิตคู่หรือการครองตนเป็นโสดนั้นดีพอๆกัน
- 7-15 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงบวกต่อการสมรส กล่าวคือมีความคิดหรือความเชื่อว่าการใช้ชีวิตคู่ดีกว่าการครองตนเป็นโสด

2.10.12 ความสนใจในข้อมูลข่าวสาร วัดจากความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสาร ในชีวิตประจำวันของผู้ตอบ ระดับของการวัดตัวแปรนี้เป็นมาตรแบบอันตรภาค (interval scale) ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนที่ 6 ของแบบสอบถาม ที่ถามว่า “ท่านรับข้อมูลข่าวสารทั่วไปอย่างไร จากแหล่งใด และบ่อยครั้งเพียงใด” ประกอบด้วยข้อคำถามย่อยทั้งหมด 9 ข้อ โดยใช้ข้อคำถามแบบมี 5 ตัวเลือก คือ บ่อยที่สุด (ทุกวัน) บ่อย (อย่างน้อย 3 วัน / 1 สัปดาห์) พอสมควร (อย่างน้อย 1-2 วัน / 2 สัปดาห์) นานๆ ครั้ง (อย่างน้อย 1-2 วัน / เดือน) ไม่เคยเลย (0 ครั้ง) การให้คะแนนข้อย่อยมีดังนี้

ข้อคำถาม	คะแนน
บ่อยที่สุด (ทุกวัน)	4
บ่อย (อย่างน้อย 3 วัน / 1 สัปดาห์)	3
พอสมควร (อย่างน้อย 1-2 วัน / 2 สัปดาห์)	2
นานๆ ครั้ง (อย่างน้อย 1-2 วัน / เดือน)	1
ไม่เคยเลย (0 ครั้ง), ไม่ตอบ	0

ดังนั้น มาตรการวัดความสนใจในข้อมูลข่าวสาร จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 36 คะแนน

จากนั้นได้นำคะแนนทั้งหมดมารวมกัน สร้างดัชนีได้ ดังนี้ คือ

0-19 คะแนน หมายถึงมีความสนใจในข้อมูลข่าวสารระดับต่ำ

20-24 คะแนน หมายถึงมีความสนใจในข้อมูลข่าวสารระดับปานกลาง

25-36 คะแนน หมายถึงมีความสนใจในข้อมูลข่าวสารระดับสูง

2.10.13 การตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัว หมายถึงภายในครอบครัวใครเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องสำคัญในครอบครัว หรือในกรณีผู้ตอบที่เป็นโสด และ/หรืออาศัยอยู่คนเดียวจะหมายถึงความคิดเห็นว่าผู้ใดควรเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญเหล่านี้ ระดับของการวัดตัวแปรนี้เป็นมาตรแบบอันตรภาค (interval scale) ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวในส่วนที่ 5 ของแบบสอบถาม จากข้อคำถาม ที่ถามว่า “ในครอบครัวของท่านผู้ใดเป็นผู้ตัดสินใจหลักในเรื่องต่อไปนี้ (สำหรับผู้ตอบที่สมรส)” และ คำถามที่ว่า “ท่านคิดว่าผู้ใดควรเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่อไปนี้ (สำหรับผู้ตอบที่เป็นโสด และ/หรืออาศัยอยู่คนเดียว)” โดยแบ่งเรื่องการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัว เป็น 10 เรื่อง ได้แก่ การจัดการทรัพย์สิน การปกครองสมาชิกในครอบครัว การคบเพื่อนต่างเพศของบุตร การดูแลงานบ้าน การเลี้ยงดูบุตร การเลือกคู่ครองบุตร การให้การศึกษาบุตร การทำงานทำหรือโยกย้ายงานของสมาชิกในครอบครัว การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้าน และการออกงานสังคม (เช่น ไปร่วมงานศพ หรืองานเลี้ยงต่างๆ) และใช้ข้อคำถามแบบมี 5 ตัวเลือก คือ บิดาและหรือมารดาเป็นผู้ตัดสินใจ ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจ คู่สมรสเป็นผู้ตัดสินใจ ตัดสินใจร่วมกันกับคู่สมรส หรือบุคคลอื่นเป็นผู้ตัดสินใจ จากนั้นนำมาจัดกลุ่มคำตอบและให้คะแนนช้อย่อย โดยมีเกณฑ์ว่าครอบครัวที่ผู้ตอบและสามี หรือภรรยา มีการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัวร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ จัดว่าเป็นครอบครัวที่มีความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง (คู่สมรส) สูง และครอบครัวที่ผู้ตอบและสามี หรือภรรยา มีการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัวร่วมกันกับบิดา หรือมารดา หรือสมาชิกผู้อื่นในครอบครัว จัดว่าเป็นครอบครัวที่มีความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง (คู่สมรส) ปานกลาง และครอบครัวที่คู่สมรส หรือผู้ตอบมีการตัดสินใจเรื่องสำคัญภายในครอบครัวเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือให้ผู้อื่นตัดสินใจให้ จัดว่าเป็นครอบครัวที่มีความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง (คู่สมรส) ต่ำ รายละเอียดการให้คะแนนปรากฏดังนี้

ข้อคำถาม	คะแนน
ตัดสินใจร่วมกับคู่สมรส	4
ตัดสินใจร่วมกับบิดามารดาหรือผู้อื่น	3
ตัดสินใจด้วยตนเองหรือโดยคู่สมรส	2
ให้ผู้อื่นตัดสินใจ	1
ไม่ตอบ	0

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อความการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัวทั้งหมด 10 ข้อด้วยกัน ดังนั้นมาตรวัดการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัว จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน (รายละเอียดเกี่ยวกับอัตราร้อยละของแต่ละคำตอบปรากฏในตารางที่ 2)

จากนั้นได้นำคะแนนทั้งหมดมารวมกัน สร้างดัชนีได้ ดังนี้ คือ

0-20 คะแนน หมายถึง ครอบครัวนั้นมีความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง (คู่สมรส) ในระดับต่ำ

21-33 คะแนน หมายถึง ครอบครัวนั้นมีความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง (คู่สมรส) ในระดับปานกลาง

34-40 คะแนน หมายถึง ครอบครัวนั้นมีความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง (คู่สมรส) ในระดับสูง

2.10.14 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว หมายถึงการตอบแบบสอบถามถูกต้องกับเนื้อหาของกฎหมายครอบครัวฉบับบังคับใช้ปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2544- กุมภาพันธ์ 2545) ที่นำมาใช้อ้างอิงในแบบสอบถามของงานวิจัยนี้ ระดับของการวัดตัวแปรนี้เป็นมาตรแบบอันตรภาค (interval scale) ลักษณะของข้อความถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อความถามในส่วนที่ 7 ของแบบสอบถาม ที่ถามว่า “ประเด็นกฎหมายครอบครัวฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ตามที่ระบุข้างล่างนี้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร” ประกอบด้วยข้อความย่อยทั้งหมด 30 ข้อ โดยใช้ข้อความแบบมี 2 ตัวเลือก คือ ถูกต้อง ไม่ถูกต้อง การให้คะแนนข้อย่อยคือถ้าตอบถูกต้องได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดจะไม่ได้คะแนน

ข้อความถามถูกต้อง	ข้อความถามไม่ถูกต้อง	คะแนน
ตอบว่าไม่ถูกต้อง	ตอบว่าถูกต้อง	0
ตอบว่าถูกต้อง	ตอบว่าไม่ถูกต้อง	1
ไม่ตอบ	ไม่ตอบ	0

ดังนั้น มาตรวัดความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 30 คะแนน

จากนั้นได้นำคะแนนทั้งหมดมารวมกัน สร้างดัชนีได้ ดังนี้ คือ

0-16 คะแนน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ

17-23 คะแนน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง

24-30 คะแนน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัวอยู่ในระดับสูง

2.10.15 ทศนคติเกี่ยวกับสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัว หมายถึงความคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัวฉบับบังคับใช้ในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2544- กุมภาพันธ์ 2545)

ระดับของการวัดตัวแปรนี้เป็นมาตรแบบอันตรภาค (interval scale) ลักษณะของข้อความถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อความถามในส่วนที่ 8 ของแบบสอบถาม ที่ถามว่า ท่านมีทัศนคติต่อกฎหมายครอบครัวฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ในประเด็นต่อไป

นี้อย่างไร” ประกอบด้วยข้อคำถามย่อยทั้งหมด 29 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงลบ 22 ข้อ ข้อคำถามเชิงบวก 7 ข้อ (ข้อ 1.4, 1.6, 1.12, 1.15, 1.17, 1.27 และ 1.28) โดยตัวแปรนี้ใช้ข้อคำถามแบบมี 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อคำถามทางบวก	ข้อคำถามทางลบ	คะแนน
เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ	ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ	0
ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	0

ดังนั้น มาตรวัดทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 29 คะแนน

จากนั้นได้นำคะแนนทั้งหมดมารวมกัน สร้างดัชนีได้ ดังนี้ คือ

0-16 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงลบเกี่ยวกับสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัว คือ ไม่เห็นด้วยกับเนื้อหากฎหมายฉบับดังกล่าวในบางส่วน

17-20 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงเป็นกลางเกี่ยวกับสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัว คือ เห็นด้วยกับเนื้อหากฎหมายฉบับดังกล่าวปานกลาง

21-29 คะแนน หมายถึงทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับสิทธิสตรีในกฎหมายครอบครัว คือ เห็นด้วยกับเนื้อหากฎหมายฉบับดังกล่าว

2.11 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ลักษณะทั่วไปของข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ปรากฏในตารางที่ 2 ซึ่งแสดงการกระจายจำนวนและอัตราร้อยละของความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว และตัวแปรลักษณะทางประชากร (ได้แก่เพศ สถานภาพสมรส อายุปัจจุบัน และระยะเวลาที่อาศัยในทม.และปริมณฑล) ลักษณะทางเศรษฐกิจ (ได้แก่รายได้ส่วนตัวต่อเดือน และรายได้ครอบครัวต่อเดือน) ลักษณะทางสังคม (ได้แก่ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบการศึกษา ระยะเวลาที่รับราชการ ทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ และทัศนคติต่อการสมรส) และลักษณะอื่นๆ (ได้แก่ความสนใจในข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัว) ซึ่งลักษณะทั่วไปของข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

ก. ลักษณะทางประชากร มีลักษณะทั่วไปของข้อมูลดังนี้

เพศ ข้าราชการที่เป็นตัวอย่างร้อยละ 78.8 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 21.2 เป็นเพศชาย

สถานภาพสมรส พบว่าข้าราชการที่เป็นตัวอย่างร้อยละ 50.9 สมรสแล้ว และมีผู้ที่เป็นโสด ร้อยละ 44.0 และที่เหลือน้อยละ 5.1 เป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรสฝ่ายและหย่าร้าง

อายุปัจจุบัน ข้าราชการที่เป็นตัวอย่าง ร้อยละ 15.6 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี ร้อยละ 37.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 46.9 มีอายุ 40 ปีขึ้นไป กลุ่มข้าราชการที่ตกเป็นตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 38.89 ปี

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกทม.และปริมณฑล ข้าราชการร้อยละ 38.7 อาศัยอยู่ในกทม. และปริมณฑลเป็นเวลา 30 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่อาศัยโดยเฉลี่ยเท่ากับ 23.26 ปี โดยที่ระยะเวลาที่อาศัยต่ำสุดไม่ถึง 1 ปี และระยะเวลาที่อาศัยสูงสุดเท่ากับ 57 ปี

ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจ มีลักษณะทั่วไปของข้อมูลดังนี้

รายได้ส่วนตัวต่อเดือน พบว่าข้าราชการที่เป็นตัวอย่างร้อยละ 58.8 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 8,691-19,740 บาท โดยมีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่ำสุดน้อยกว่า 8,690 บาท รายได้สูงสุดต่อเดือนมากกว่า 19,740 บาท ค่ามัธยฐานของรายได้ส่วนตัวต่อเดือนอยู่ที่ 8,691-19,740 บาท

รายได้ครอบครัวต่อเดือน ข้าราชการร้อยละ 41.2 มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001-50,000 บาท โดยผู้มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนต่ำสุดอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้รวมต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท และผู้มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนสูงสุดอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท ค่ามัธยฐานของรายได้ครอบครัวต่อเดือนอยู่ที่ 25,001-50,000 บาท

ค. ลักษณะทางสังคม กลุ่มข้าราชการที่ตกเป็นตัวอย่างมีลักษณะทั่วไปทางสังคมดังนี้

ระดับการศึกษา พบว่า ข้าราชการเกือบ ร้อยละ 59.9 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 20.9 จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำสุดต่ำกว่าปริญญาตรี มี ร้อยละ 19.3

สาขาวิชาที่จบการศึกษา สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เช่น ปวช. ปวส. หรือ ปวท. (ด้านบริหารธุรกิจ) และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า พบว่า ข้าราชการร้อยละ 78.5 จบการศึกษาในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ร้อยละ 11.6 จบการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ร้อยละ 5.6 จบการศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนข้าราชการที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีร้อยละ 4.3

ระยะเวลาที่รับราชการ ข้าราชการร้อยละ 32.8 มีระยะเวลารับราชการ 20 ปีขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 30.6 มีระยะเวลารับราชการ 10-19 ปี และร้อยละ 17.9 มีระยะเวลารับราชการ 5-9 ปี ร้อยละ 18.7 มีระยะเวลารับราชการน้อยกว่า 5 ปี ระยะเวลารับราชการโดยเฉลี่ย 14.25 ปี

ทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ พบว่าข้าราชการร้อยละ 45.0 มีทัศนคติต่อเรื่องนี้ในเชิงเป็นกลาง คือ มีความคิดหรือความเชื่อในระบบชายเป็นใหญ่หรือความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.22 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 12 คะแนน

ทัศนคติต่อการสมรส พบว่าข้าราชการร้อยละ 36.4 มีทัศนคติต่อการสมรสในเชิงบวก คือ เห็นว่าการใช้ชีวิตคู่ที่ดีกว่าการครองตนเป็นโสด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.76 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 13 คะแนน

ง. ปัจจัยอื่น ๆ มีลักษณะข้อมูลทั่วไปดังนี้

ความสนใจในข้อมูลข่าวสาร ข้าราชการร้อยละ 44.8 มีความสนใจในข้อมูลข่าวสารระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.17 คะแนน

การตัดสินใจเรื่องสำคัญภายในครอบครัว พบว่าการตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัวส่วนของข้าราชการตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้ตอบร้อยละ 29.3 มีคะแนนที่แสดงให้เห็นว่าภายในครอบครัวมีความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในระดับปานกลาง โดยที่การตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัวนั้นมักจะตัดสินใจร่วมกันระหว่างคู่สมรสและยังมีบุคคลอื่นนอกเหนือจากคู่สมรส คือบิดามารดา หรือสมาชิกอื่นในครอบครัวร่วมในการตัดสินใจด้วย สำหรับครอบครัวข้าราชการร้อยละ 35.4 พบว่ามีความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในระดับต่ำ กล่าวคือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมักจะตัดสินใจด้วยตนเอง หรือให้คู่สมรสตัดสินใจ หรือให้สมาชิกอื่นตัดสินใจให้ และในขณะเดียวกันร้อยละ 35.3 พบว่าครอบครัวมีความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในระดับสูง คือมีการตัดสินใจร่วมกับคู่สมรสในเรื่องสำคัญภายในครอบครัว ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าใกล้เคียงกันมาก

จ. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว

เมื่อพิจารณาคะแนนความรู้ด้านกฎหมายครอบครัวในประเด็นเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยของข้าราชการที่เป็นตัวอย่างโดยรวม (ตารางที่ 2) พบว่าข้าราชการร้อยละ 48.7 มีความรู้ด้านกฎหมายครอบครัวในประเด็นเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.26 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 27 คะแนน

ฉ. ทักษะคดีเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว

ข้าราชการที่เป็นตัวอย่างร้อยละ 41.7 มีทักษะคดีเชิงเป็นกลางเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.84 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 24 คะแนน

กล่าวโดยสรุป คือ ข้าราชการที่ตกเป็นตัวอย่างในครั้งนี้ ประมาณ 4 ใน 5 ส่วนเป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรสที่สมรสแล้ว และที่เป็นโสดมีจำนวนใกล้เคียงกัน และกว่า 2 ใน 5 มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ร้อยละ 58.8 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 19,740 บาท มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนไม่ถึง 50,000 บาท มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และจบสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์เป็นส่วนมาก กว่า 1 ใน 3 ของข้าราชการเหล่านี้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนานกว่า 30 ปี โดยที่ผู้ตอบจำนวนเกือบ 2 ใน 3 มีระยะเวลารับราชการนานประมาณ 10 ปีขึ้นไป มีความสนใจข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง ข้าราชการจำนวนเกือบครึ่งมีทัศนคติเชิงเป็นกลางต่อการแบ่งบทบาทและการกำหนดหน้าที่ระหว่างเพศ คือ มีความคิดหรือความเชื่อในระบบชายเป็นใหญ่หรือความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงในระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีทัศนคติต่อการสมรสในเชิงบวก (ร้อยละ 36.4) มีจำนวนสูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติต่อการสมรสในเชิงลบ (ร้อยละ 31.2) และกลุ่มที่มีทัศนคติเชิงเป็นกลาง (ร้อยละ 32.4) เพียงเล็กน้อย กล่าวคือข้าราชการกว่า 1 ใน 3 เห็นด้วยว่าการใช้ชีวิตคู่ที่ดีกว่าการครองตนเป็นโสด สำหรับการตัดสินใจเรื่องสำคัญภายในครอบครัวของข้าราชการนั้นพบว่ามีคะแนนเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในระดับต่ำและระดับสูงใกล้เคียงกันมาก (ร้อยละ 35.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ

35.3) นอกจากนี้ ยังพบว่าข้าราชการตัวอย่างในครั้งนี้อยู่ร้อยละ 48.7 มีความรู้ด้านกฎหมายครอบครัวในประเด็นเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนตกอยู่ในช่วง 17-20 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน) และข้าราชการร้อยละ 41.7 มีทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัวในเชิงเป็นกลางด้วยเช่นกัน (คะแนนตกอยู่ในช่วง 14-17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 29 คะแนน)

ตารางที่ 2 การกระจายอัตราร้อยละของความรู้และทัศนคติของข้าราชการไทยในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว ลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคม และปัจจัยอื่นๆ

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	ร้อยละ	จำนวน
ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	21.2	144
หญิง	78.8	536
รวม	100.0	680
สถานภาพสมรส		
โสด	44.0	299
สมรส	50.9	346
ม้ายและหย่าร้าง	5.1	35
รวม	100.0	680
อายุปัจจุบัน		
อายุ 20-29 ปี	15.6	106
อายุ 30-39 ปี	37.5	255
อายุ 40 ปีขึ้นไป	46.9	319
รวม	100.0	680
อายุเฉลี่ยเท่ากับ 38.89 ปี		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.50 ปี
อายุต่ำสุดเท่ากับ 20 ปี		อายุสูงสุดเท่ากับ 59 ปี
ระยะเวลาที่อาศัยในกทม.และปริมณฑล		
ระยะเวลาที่อาศัยน้อยกว่า 10 ปี	26.8	182
ระยะเวลาที่อาศัย 10-29 ปี	34.6	235
ระยะเวลาที่อาศัย 30 ปีขึ้นไป	38.6	263
รวม	100.0	680
ระยะเวลาที่อาศัยโดยเฉลี่ยเท่ากับ 23.26 ปี		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.91 ปี
ระยะเวลาที่อาศัยต่ำสุดเท่ากับ 0 ปี		ระยะเวลาที่อาศัยสูงสุดเท่ากับ 57 ปี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	ร้อยละ	จำนวน
ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ส่วนตัว / เดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 8,690 บาท	21.6	147
8,691-19,740 บาท	58.8	400
19,741 บาทขึ้นไป	19.6	133
รวม	100.0	680
รายได้ครอบครัว / เดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท	31.1	252
25,001-50,000 บาท	41.2	280
50,001 บาทขึ้นไป	21.8	148
รวม	100.0	680
ลักษณะทางสังคม		
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	19.3	131
ปริญญาตรี	59.9	407
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	20.9	142
รวม	100.0	680
สาขาวิชาที่จบการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.3	29
ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
สังคมศาสตร์	78.5	534
วิทยาศาสตร์	5.6	38
ศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์	11.6	79
รวม	100.0	680
ระยะเวลาที่รับราชการ		
ระยะเวลารับราชการน้อยกว่า 5 ปี	18.7	127
ระยะเวลารับราชการ 5-9 ปี	17.9	122
ระยะเวลารับราชการ 10-19 ปี	30.6	208
ระยะเวลารับราชการ 20 ปีขึ้นไป	32.8	223
รวม	100.0	680
ระยะเวลารับราชการโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14.25 ปี	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.99 ปี	
ระยะเวลารับราชการต่ำสุดน้อยกว่า 1 ปี	ระยะเวลารับราชการสูงสุด 44 ปี	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	ร้อยละ	จำนวน
ทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทและกำหนดหน้าที่		
ระหว่างเพศ		
เชิงลบ (0-7 คะแนน)	29.0	197
เชิงเป็นกลาง (8-9 คะแนน)	45.0	306
เชิงบวก (10-12 คะแนน)	26.0	177
รวม	100.0	680
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.22 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.85 คะแนน	
คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน	คะแนนสูงสุดเท่ากับ 12 คะแนน	
ทัศนคติต่อการสมรส		
เชิงลบ (0-4 คะแนน)	31.2	212
เชิงเป็นกลาง (5-6 คะแนน)	32.4	220
เชิงบวก (7-15 คะแนน)	36.4	248
รวม	100.0	680
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.76 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.33 คะแนน	
คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน	คะแนนสูงสุดเท่ากับ 13 คะแนน	
ปัจจัยอื่นๆ		
ความสนใจในข้อมูลข่าวสาร		
สนใจน้อย (0-19 คะแนน)	34.0	231
สนใจปานกลาง (20-24 คะแนน)	44.8	305
สนใจมาก (25-36 คะแนน)	21.2	144
รวม	100.0	680
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.17 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.61 คะแนน	
คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 3 คะแนน	คะแนนสูงสุดเท่ากับ 36 คะแนน	
การตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัว		
มีความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงต่ำ (0-20 คะแนน)	35.4	241
มีความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงปานกลาง (21-33 คะแนน)	29.3	199
มีความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงสูง (34-40 คะแนน)	35.3	240
รวม	100.0	680
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.68 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.80 คะแนน	
คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน	คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	ร้อยละ	จำนวน
ความรู้ด้านกฎหมายครอบครัวในประเด็นเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทย		
ระดับต่ำ (0-16 คะแนน)	38.2	260
ระดับปานกลาง (17-20 คะแนน)	48.7	331
ระดับสูง (21-30 คะแนน)	13.1	89
รวม	100.0	680
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.26 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.07 คะแนน	
คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน	คะแนนสูงสุดเท่ากับ 27 คะแนน	
ทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิสตรีไทยในกฎหมายครอบครัว		
เชิงลบ (0-13 คะแนน)	24.0	163
เชิงเป็นกลาง (14-17 คะแนน)	41.7	284
เชิงบวก (18-29 คะแนน)	34.3	233
รวม	100.0	680
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.84 คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.64 คะแนน	
คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน	คะแนนสูงสุดเท่ากับ 24 คะแนน	